

Ordination av Fysisk aktivitet på Recept (FaR) i Region Gävleborg 2020

Folkhälsa och hållbarhet, Rapport 2021:1
Sara Sjölin

Upprättare Sara Sjölin, Folkhälsa och hållbarhet

1. Inledning

Fysisk aktivitet har både hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande egenskaper. Fysisk aktivitet på recept (FaR) inom hälso- och sjukvården kan användas som behandling, både som ersättning eller komplement till läkemedel, enligt kunskapsunderlaget FYSS (Fysisk aktivitet i sjukdomsprevention och sjukdomsbehandling, se www.fyss.se). Metoden innebär att hälso- och sjukvårdspersonal har ett individuellt anpassat rådgivande samtal med patienten och skriftligt ordinerar fysisk aktivitet, utifrån patientens förutsättningar. Ordineringsen är ofta kopplad till ett visst sjukdomstillstånd och ska följas upp. Socialstyrelsen prioriterar denna åtgärd högt i Nationella riktlinjer för prevention och behandling vid ohälsosamma levnadsvanor (2018) där åtgärden ges prioritet 2 för vuxna med särskild risk som är otillräckligt fysisk aktiva.

Avdelning Folkhälsa och hållbarhet har på uppdrag av Hälsovalskontoret Gävleborg följt utvecklingen angående ordination och uppföljning av FaR i primärvården Gävleborg sedan 2007. I denna rapport presenteras 2020 års statistik samt registrerade åtgärds-koder för enkla råd, rådgivande samtal och kvalificerat rådgivande samtal kring fysisk aktivitet. Rapporten kompletteras med specialistvårdens registrerade åtgärds-koder 2020 inom fysisk aktivitet och redovisar även data från föregående år.

I årets rapport har det bedöms som icke relevant att, som i föregående årsrapporter, redovisa andel förskrivna FaR per 1000 listade per hälsocentral i och med att ordinationen varit mycket låg. Huruvida covid-19-pandemin påverkat verksamheternas samtal om fysisk aktivitet samt ordination av FaR låter sig vara osagt i denna rapport.

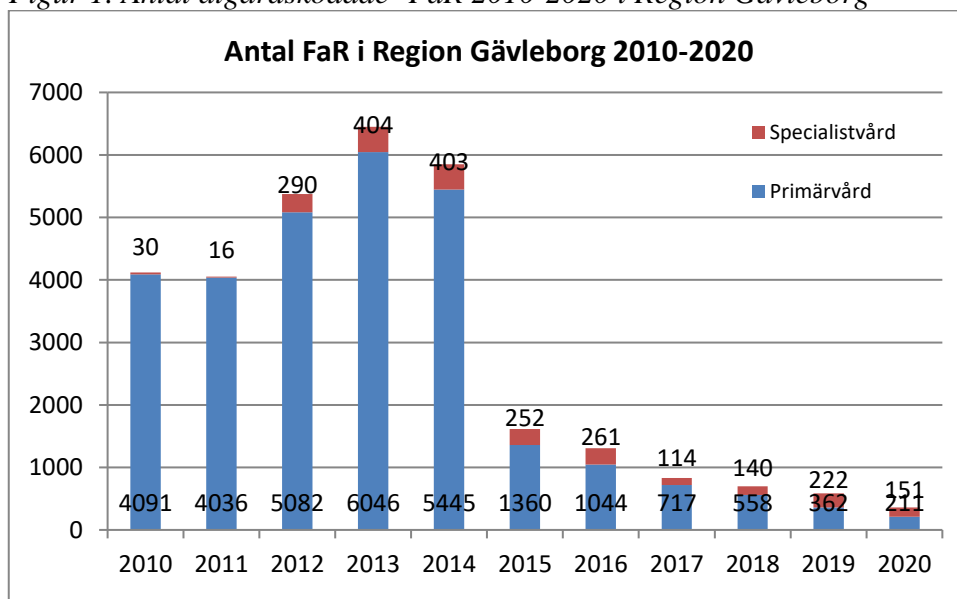
1.1 Statistikunderlag

Primärvårdens siffror grundar sig på åtgärds-kodsregistrering: DV200 (utfärdande av recept på fysisk aktivitet), UD002 (uppföljning fysisk aktivitet), DV131 (enkla råd fysisk aktivitet), DV132 (rådgivande samtal fysisk aktivitet) samt DV133 (kvalificerat rådgivande samtal fysisk aktivitet). Åtgärds-koderna har hämtats via Hälsovalskontorets uppföljningssystem den 28 januari 2021. För specialistvården har ovanstående åtgärds-koder hämtats via Cyklop den 4 februari 2021, utifrån registrerade åtgärds-koder i Elvis.

Observera: Dokumentationen är inte systematiskt/rutinmässig. Enligt uppgift från flera förskrivare har åtgärds-kodsregistreringen minskat. Siffrorna bedöms vara i underkant.

2. FaR i Region Gävleborg

Ordinationen/dokumentationen av FaR i Region Gävleborg 2020 hamnade på 362 FaR, dvs 1,3 FaR/1000 invånare (362 FaR till 344 unika individer). År 2019 var antalet 2,0 FaR/1000 invånare (584 FaR till 547 unika individer). Figuren nedan visar antal FaR i Region Gävleborg under åren 2010-2020.

Figur 1. Antal åtgärdskodade¹ FaR 2010-2020 i Region Gävleborg

3. FaR i primärvården

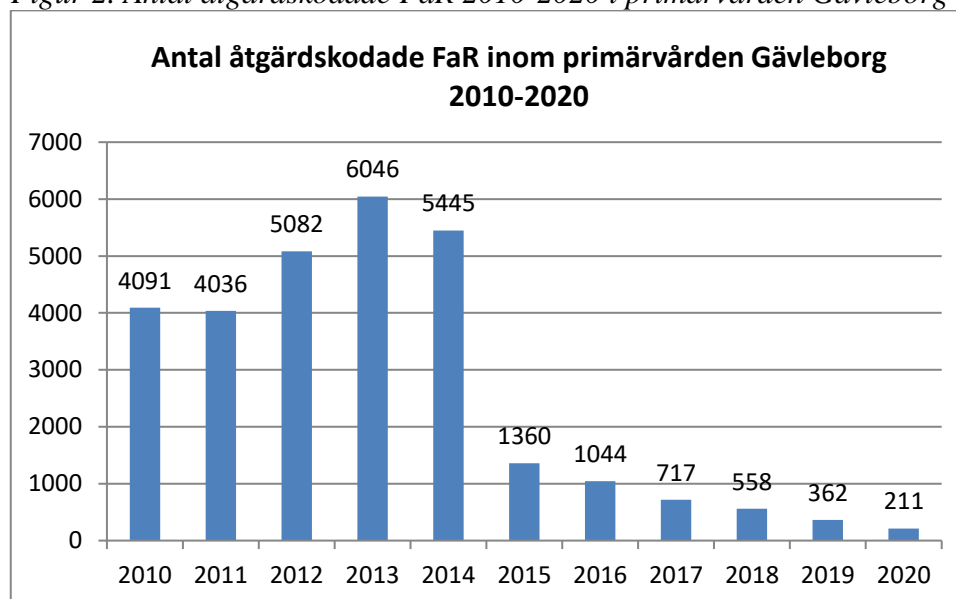
Ordinationen av FaR inom primärvården hamnade på 0,7 FaR/1000 invånare (211 FaR till 203 unika individer). Det är en minskning från föregående år då ordinationen var 1,3 FaR/1000 invånare (362 FaR till 359 unika individer).

Primärvården har genomfört 610 uppföljningar med 481 unika individer år 2020, det ligger i nivå med 2019 års registreringar (609 uppföljningar med 491 unika individer).

Figur 2 nedan visar utvecklingen av antal ordinerade FaR under 2010-2020 inom primärvården. Tabell 1 visar antal ordinerade FaR och antal uppföljda FaR per primärvårdsenhet inklusive Familjehälsa och Familjeläkarjour 2019 och 2020.

¹ I primärvården har statistik hämtats via åtgärds-koder från år 2010. För specialistvården år 2010-2013 tillfrågades chefer om uppskattat antal FaR. År 2014 beställdes ett specialuttag på antal utskrifter av det Korr/Intyget "Recept fysisk aktivitet". Från 2015 hämtas åtgärds-koder från Elvis via Cyklop.

Upprättare Sara Sjölin, Folkhälsa och hållbarhet

Figur 2. Antal åtgärdskodade FaR 2010-2020 i primärvården Gävleborg

Tabell 1. Antal ordinerade och uppföljda FaR per hälsocentral 2019 och 2020

	2019		2020	
	Antal FaR (DV200)	Antal uppföljningar (UD002)	Antal FaR (DV200)	Antal uppföljningar (UD002)
Aleris Hälsocentral Bollnäs	54	39	13	3
Aleris Hälsocentral Voxnadalen	6	9	1	4
Alfta Din hälsocentral	6	7	4	3
Andersberg Din Hälsocentral	13	6	6	1
Arbrå Din Hälsocentral	0	0	0	0
Baldersnäs Din Hälsocentral	1	1	0	0
Capio Hälsocentral Bomhus	8	4	5	4
Capio Hälsocentral Brynäs	6	0	4	0
Capio Hälsocentral Gävle	0	0	0	0
Delsbo - Friggessund Din Hälsocentral	2	7	4	0
Edsbyn Din Hälsocentral	5	6	4	3
E-Hälsan Hälsocentral	0	39	0	33
Eira Hälsocentral	1	1	0	0
Färila - Los Din Hälsocentral	13	8	5	10
Gefle läkargrupp Hälsocentral	-	-	19	0
Gävle Strand Din Hälsocentral	1	1	2	0
Hamrånge Din Hälsocentral	3	0	1	1
Harmångers Hälsocentral	3	10	2	12
Hedesunda Färnebo Din Hälsocentral	9	4	3	0
Hofors Din Hälsocentral	23	0	29	0
Hudiksvall Din Hälsocentral	9	8	2	6
Håstaholmens Hälsocentral	2	0	2	1

Upprättare Sara Sjölin, Folkhälsa och hållbarhet

Fortsättning Tabell 1. Antal ordinerade och uppföljda FaR per hälsocentral 2019 och 2020

	2019		2020	
	Antal FaR (DV200)	Antal uppföljningar (UD002)	Antal FaR (DV200)	Antal uppföljningar (UD002)
Hälsocentralen City	5	1	2	1
Hälsopartner Hälsocentral Sandviken	0	0	1	0
Iggesund Din Hälsocentral	3	2	0	1
Järvsö Din Hälsocentral	18	9	5	14
Kilafors Din Hälsocentral	1	0	1	1
Linden Din Hälsocentral	8	5	1	0
Ljusdal - Ramsjö Din Hälsocentral	18	31	9	20
Ljusne Hälsocentral	0	32	0	38
Ockelbo Din Hälsocentral	4	0	0	0
Oxtorget's Hälsocentral	1	72	1	77
Premicare Bergsjö Hälsocentral	1	1	1	1
Sandviken Norra Din Hälsocentral	6	6	3	5
Sandviken Södra Din Hälsocentral	35	136	15	69
Storvik Din Hälsocentral	0	0	4	0
Strömsbro Din Hälsocentral	14	13	5	5
Sätra Din Hälsocentral	22	9	7	9
Söderhamn Din Hälsocentral	2	0	9	5
Söderhamnsfjärdens Hälsocentral	1	98	1	100
Södertull Din Hälsocentral	23	9	11	28
Valbo Din Hälsocentral	11	13	10	17
Varvet Hälsocentral	19	21	16	137
Familjehälsa Norra Hälsingland	1	0	0	0
Familjehälsa Södra Hälsingland	2	1	2	0
Familjehälsa Västra Gästrikland	0	0	0	0
Familjehälsa Östra Gästrikland	1	0	1	1
Familjeläkarjour Ljusdal	1	0	0	0
Totalt	362	609	211	610

3.1 Andel män och kvinnor som ordinerats FaR samt följts upp

Av de FaR som ordinerats var 30,3 procent till män och 69,7 procent kvinnor. År 2019 var fördelningen 38,7 procent till män och 61,3 procent till kvinnor.

Av de uppföljningar som dokumenterats har 39,2 procent genomförts med män och 60,8 procent med kvinnor. År 2019 var fördelningen 36,3 procent med män och 63,7 procent med kvinnor.

Upprättare Sara Sjölin, Folkhälsa och hållbarhet

3.2 Yrkeskategorier som ordinerar och följer upp FaR

Fysioterapeuter har ordinerat flest FaR (65,4 procent), följt av läkare (16,6 procent) och sjuksköterskor (15,2 procent). Resterande 2,8 procent ordinerades av barnmorskor, arbetsterapeuter och undersköterskor.

Uppföljningar görs inte alltid av den som ordinerat FaR. Enligt registreringarna gjorde fysioterapeuter 75,7 procent, rehabkoordinatorer 11,6 procent och sjuksköterskor 10,9 procent av uppföljningarna. Övriga 1,8 procent av uppföljningarna gjorde läkare, barnmorskor, kuratorer och undersköterskor.

4. FaR i specialistvården

Enligt åtgärds-koder i Elvis har specialistvården kodat 151 FaR till 141 unika individer. 56,3 procent av förskrivna FaR var till kvinnor och 43,7 procent till män. Föregående år hade specialistvården kodat 222 FaR till 188 unika individer.

Tabell 2. Antal registrerade DV200 i Elvis 2019 och 2020

Specialistvård	2019	2020
Slutenvård Intermedicin		<5
Slutenvård Psykiatri	<5	
Slutenvård Specialmedicin		<5
Öppenvård Barn och ungdomsjukvård	<5	7
Öppenvård Habilitering och Barnpsykiatri	10	22
Öppenvård Kirurgi	<5	
Öppenvård Kvinnosjukvård BB/förlossning	<5	8
Öppenvård Operation		13
Öppenvård Paramedicin	174	86
Öppenvård Vuxenpsykiatri	30	27
Öppenvård Öron näsa hals	<5	
Totalt	222	151

Under 2020 har 99 uppföljningar registrerats med 83 unika individer. Dessa registreringar har skett inom Paramedicin (86 st) och Habilitering & Barnpsykiatri (13 st). År 2019 registrerades 116 uppföljningar med 88 unika individer.

5. Enkla råd, rådgivande samtal och kvalificerat rådgivande samtal kring fysisk aktivitet

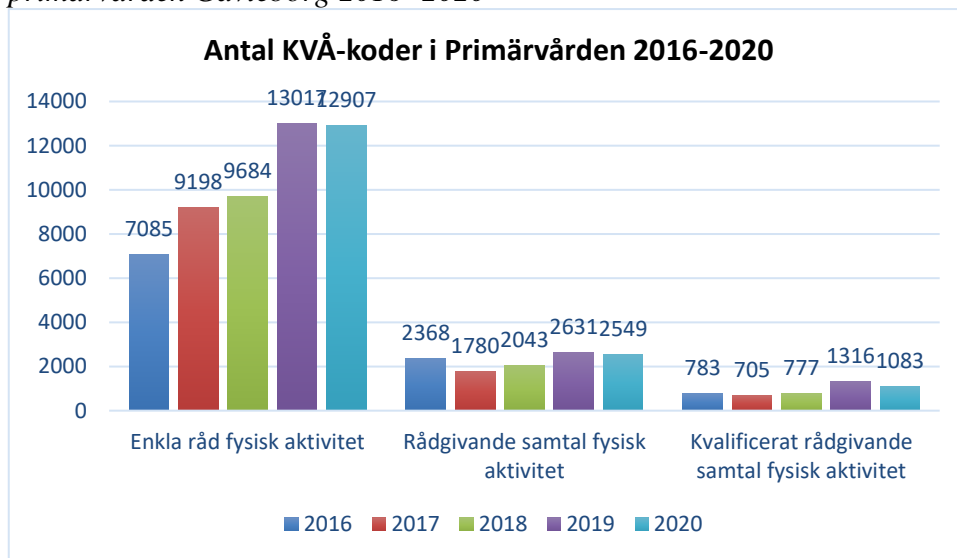
Hälso- och sjukvården ska åtgärds-kodsregistrera samtal kring fysisk aktivitet utifrån Socialstyrelsens *Nationella riktlinjer för Prevention och behandling vid ohälsosamma levnadsvanor* (2018). De högst prioriterade åtgärderna är att erbjuda rådgivande samtal om fysisk aktivitet till patienter med särskild risk som är otillräckligt fysisk aktiva med eller utan tillägg av skriftlig ordination av fysisk aktivitet eller aktivitetsmätare (prioritet 2).

Nedanstående siffror gäller åldersgruppen 18 år och äldre.

Upprättare Sara Sjölin, Folkhälsa och hållbarhet

Utifrån hälsocentralernas åtgärdsregistrering har det registrerats 12 907 enkla råd till 10 380 unika individer, 2549 rådgivande samtal till 2265 unika individer och 1083 kvalificerat rådgivande samtal till 970 unika individer. Troligen inryms det även några FaR inom dessa åtgärds-koder.

Figur 3. Antal registrerade KVÅ-koder kring samtal om fysisk aktivitet inom primärvården Gävleborg 2016 -2020

Inom specialistvården har det dokumenterats 203 enkla råd till 178 unika individer, 759 rådgivande samtal till 632 unika individer samt 77 kvalificerade rådgivande samtal till 65 unika individer. Merparten av dessa har dokumenterats inom Paramedicin och Specialmedicin. Troligen inryms det även några FaR inom dessa åtgärds-koder.

Figur 4. Antal registrerade KVÅ-koder kring samtal om fysisk aktivitet inom specialistvården Gävleborg 2016 -2020

